

บทที่ ๑

หน้า

๑.๑ ความสำคัญของเรื่องที่ยกมา

เนื่องจากการขยายตัวของจำนวนประชากรในกรุงเทพมหานคร เป็นไปอย่างรวดเร็ว เกิดความคาดหมาย จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย กล่าวคือ การอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ขยายอยู่แต่เพียงบริเวณเขตของกรุงเทพมหานคร หรือ นครหลวงของประเทศไทย ส่วนจังหวัดอื่น ๆ การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมยังมีน้อย เมื่อเทียบกับกรุงเทพมหานคร สำหรับการส่งเสริมเพื่อที่จะให้จังหวัดต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาโดยทั่วถึงกัน เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศและเศรษฐกิจของจังหวัดนั้น รัฐบาลได้มีนโยบายหลักในอันที่จะแบ่งเบาภาระของกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาจังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ ให้เป็นเมืองหลักและเมืองบริวาร

โครงการที่จะทำให้เกิดเมืองบริวาร (Satellite Town) ของรัฐบาลที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยการกระจายความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมไป ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย แต่ขณะเดียวกันการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานครก็ยังง่าเนินต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ภาพพจน์ในการลงทุนของชาวต่างประเทศในประเทศไทยดียิ่งขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมให้มีเมืองบริวารรอบนครหลวงจึงนับเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจังที่จะแบ่งเบาภาระพัฒนาการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ให้ไปชนากและขอบเขตที่เหมาะสม

เมืองบริวารที่อยู่รอบ ๆ กรุงเทพมหานคร นอกจากจะช่วยแบ่งเบาจำนวนประชากรที่อยู่แออัดคับคั่งในกรุงเทพมหานครได้แล้ว ยังเป็นเมืองที่จะผลักดันประชากรไม่ให้อพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ใกล้เคียง เมืองบริวารนั้นแตกต่างไปจากหมู่บ้านหรือเมืองใหม่

สร้างกษัตริย์เมืองเพื่อเป็นบริวารตั้งกษัตริย์ของผู้ที่ทำงานในกรุง เทอมหลายกร โดยเมืองนั้น
 จะตั้งเป็นเมืองสี่เหลี่ยมตัวเองได้ เป็นเมืองที่ประชาชนสามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้
 ไม้ชีวิตประจำวันที่กษัตริย์ โดยบริการสาธารณะ สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก
 ภายในเมืองอย่างเพียงพอ เมืองแห่งนี้อาจมีความสำคัญทางคมนาคม เศรษฐกิจ การศึกษาหรือ
 วัฒนธรรมจากนครหลวง เมืองหลักหรือแม่ข่ายนั้น ดังนี้ เมืองบิรวารจึงควรเป็นชุมชนที่มี
 สถานเป็นเมือง มีศูนย์กลางอาชีพ มีที่ทำการบ้านเรือน สถานบริการ และสถานอื่นต่าง ๆ
 ที่เมืองนั้นเลี้ยงตัวเองได้ จึงมีอยู่ในปัจจุบันแล้วดีกว่าที่จะไปสร้างเมืองใหม่ขึ้นมา โดยการ
 สร้างเมืองบิรวารให้เป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจพื้นฐานที่สมบูรณ์หรือสมควร และพัฒนาปรับปรุง
 สร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอเช่นเดียวกับเมืองหลักในภูมิภาคต่าง ๆ

ปทุมธานี เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลางของประเทศไทย มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหล
 ผ่าน ประมาณกึ่งกลางจังหวัดจากทางเหนือลงมาทางใต้ พื้นที่เป็นที่ราบเป็นส่วนใหญ่
 มีทรัพยากรธรรมชาติคือ น้ำสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก มีพื้นที่จังหวัดประมาณ
 ๑,๕๖๕.๖ ตารางกิโลเมตร ประชากร (เมื่อ ค.ศ. ๒๕) ๓๖๘,๑๒๒ คน ลักษณะที่สำคัญ
 ของปทุมธานีมีดังนี้ -

๑. เป็นจังหวัดที่อยู่ในใกล้กรุง เทอมหลายนครมาก คือ อยู่ทางเหนือของกรุงเทพฯ
 มหานคร ประมาณ ๓๐ กิโลเมตร มีการคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพฯ ได้ทั้งทางบกและ
 ทางน้ำ
๒. เป็นจังหวัดที่มีหน่วยของราชการของส่วนกลางมาตั้งอยู่ในปทุมธานีมาก เช่น
 วิทยาลัยการปกครอง สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย สถานที่ทดลองข้าว ศูนย์พัฒนาที่ดิน
 โรงเรียนบาลอญญารักษ์ หอพิพิธสถานบ้านักศิเลน ศูนย์ฝึกอบรมเยาวชนของ ร.พ.ว. ฯลฯ
๓. เป็นจังหวัดที่กำลังได้รับความสนใจจากนักลงทุนทั้งจากอุตสาหกรรม หรือ
 การค้าขายต่าง ๆ โดยจะดูได้จากโรงงานอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวมาตั้งอยู่ในจังหวัด
 ปทุมธานี บริเวณสองข้างทางของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ ในอำเภอคลองหลวง และ
 อำเภอธัญบุรี มีโครงการสร้างเมืองใหม่ "นวนคร" ที่อยู่ใน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๘. เป็นเมืองประวัติศาสตร์ เก่าแก่กำเนิดมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทอง
สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีโบราณสถาน วัด และประเพณีต่าง ๆ ที่น่าสนใจ
เพราะเป็นที่อยู่ของชาวรามัญหรือมอญมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๐๓ ประเพณีการเดินสะพาน
สงกรานต์ มอญยังเล่นกันอยู่ทุกวันนี้ คำว่า "กูมสามโลก" "นพภาคทางที่วัดไชยคอม"
"กวยเกี้ยวเรือรังสิต" หรือแม่กระทั่ง "กุงเกน" กำแพง ๆ เหล่านี้คือ สัญลักษณ์ของ
ชุมชนที่สามารที่จะพัฒนาให้เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวจากจังหวัดใกล้เคียง
โดยเฉพาะกรุง เทพมหานคร ในวันหยุดสุดสัปดาห์ได้เป็นอย่างดี

เมืองที่อยู่รอบ ๆ กรุง เทพมหานคร หรือเมืองบริวารของกรุง เทพมหานครควรจะ
ได้รับการวางผังให้สมดุลหรือสอดคล้องกันกับลักษณะความเป็นอยู่ของประชากร และสภาพ
เศรษฐกิจของกรุง เทพมหานคร กับนโยบายของรัฐบาล ปทุมธานีอาจจะมีความเหมาะสมที่
จะเป็นเมืองบริวารของกรุง เทพมหานครก็ได้ ดังนั้น ในการวางแผนพัฒนาชุมชนเมืองปทุมธานี
หรือยัง เมืองปทุมธานี (ซึ่งยังไม่เคยมีการวางผัง เมืองมาก่อนเลย) เป็น ข้อมูลทางด้านการ
ใช้ที่ดิน (Land Use) ทั้งที่มาแล้วและในปัจจุบันนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและต้อง
ศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงและปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนนั้นเพื่อนำไปวางแผนให้
เหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ และเกิดประโยชน์แก่ชุมชนในอนาคตมากที่สุด

จังหวัดปทุมธานีมีปัญหาด้านการเจริญเติบโตเป็นอันดับ ๑ เช่นเดียวกับจังหวัดใน
ภาคอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ตระหนักกันอยู่แล้วว่าปัญหาทางเศรษฐกิจกับปัญหาด้านสังคมมีความ
สัมพันธ์กันอย่างมาก เช่น ในแหล่งที่มีเศรษฐกิจชุมชนเว้ามนัก ปัญหาด้านสังคมนั้นก็มี
น้อยหรือเกือบไม่มีเลย ดังนั้น แนวทางการพัฒนาจังหวัดจึงมุ่ง ไปทางพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อ
ประชาชนมีการอยู่อาศัยที่ก่อนการพัฒนากางด้านอื่น ๆ ทางจังหวัดปทุมธานีได้ออกสำรวจ
รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่น และสรุปออกมาปรากฏว่าทางจังหวัดมีปัญหาดัง
ดังนี้ -

ก. ปัญหาเรื่องสมรรถนะของคดี

จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทันหันนามาตลอด โดยขาดการบำรุงรักษา ให้คดีมีคุณภาพเป็นระยะ เวลามีข้อร้องเรียน ทำให้คดีมีลักษณะเป็นกรณีหรือที่เรียกกันว่า "คดีเบื้อบว" ส่งผลให้การผลิตโดยผลิตคดีล่าช้า ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องค่าเวรนาเกิดคดี ร้องร้องกันอยู่เสมอแม้ว่าจะมี พ.ร.บ. ค่าเวรนาแล้วก็ตาม

ข. ปัญหาน้ำในการเกษตร

ถึงแม้ว่าพุ่มน้ำจะอยู่ในเขตโครงการชลประทาน มีคลองชลประทานสำหรับ ส่งน้ำเพื่อการเกษตรมากก็จริง แต่ปริมาณของน้ำบางปีไม่พอที่จะทำนาปรังได้ การขาดแคลน น้ำทำนาปรังในฤดูแล้งจะเกิดขึ้นเสมอ ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณฝน ถ้าปีใดเกิดฝนตกน้อย การ ทำนาปรังปีนั้นจะไม่ไคยล เพราะขาดน้ำสำหรับปลูกข้าวตัวเอง สำหรับปี เช่นนี้ นี้ อำเภอลำลูกกากำลัง ขาดแคลนน้ำทำนาปรังมากที่สุด

ค. ปัญหาการถือครองที่ดิน

จังหวัดพุ่มน้ำมีปัญหาคือในเรื่องการถือครองที่ดินในการเกษตรมาเป็นเวลานาน เช่น ปัญหาที่ดินของชาวนา ปัญหาการรวมประสมภาวะจากฉัยบรรพชาติ ฯลฯ ซึ่งเป็น ต้นเหตุของการสูญเสียกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน ชาวนาส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๘๒) ยังไม่มี ที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และเช่าที่ดินโดยเสียค่าเช่าจากผลผลิต (ถึง/ไร่) ทำให้เกิด ผลเสีย ไปถึง เรื่องการปรับปรุงดินถึง กล่าวเริ่มมีคุณภาพเป็นดินเอน มีธาตุอาหารในดินต่ำ เจ้าของที่ดินรายใหญ่มักจะมีอยู่ในกรุงเทพมหานคร ไม่ค่อยจะสนใจเท่าใดนัก

ง. ปัญหาการรับซื้อผลผลิต

จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่อาชีพเกษตรกรรม การทำนา และเท่าที่ ยานมาปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลางรับซื้อผลผลิตในราคาต่ำและไม่เป็นธรรม เนื่องจากกำหนด ราคามาจากพ่อค้าคนกลาง จังหวัดเคยดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ สํารวจต้นทุนการผลิต

ในการประคองอว (ท่าแฉ) พร้อมทั้งกำกับไว้ที่ราวมาพออยู่ได้เสมอไปส่วนกลางเพื่อช่วยในการประกันราคา การไว้นโยบายประกันราคาผลผลิตนั้น หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าโดยสภาพปริมาณที่ออกมา เพราะทางการมีข้อจำกัดในทางเครื่องบ่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะต้องซื้อขายแข่งกับชาวตากกลาง การขาดยุ้งฉาง ความล่าช้าในการที่จะออกไปแข่งขัน

จ. ปัญหาการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมอย่างไม่เป็นแบบแผน

จากการเพิ่มขึ้นอย่างมากมายของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งขยายตัวออกมาจากกรุงเทพมหานคร และที่เกิดขึ้นในจังหวัดปทุมธานีมีผลกระทบบ้างถึงสภาพของสังคม เนื่องจาก การขยายตัวของโรงงานอย่างไม่เป็นแบบแผน เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาที่อยู่อาศัย การบริการทางคมนาคม และปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ

ฉ. ปัญหาความสามารถภูมิโลกและสาธารณูปการ

ความต้องการไฟฟ้าของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีมีมาก เพราะปัจจุบันนี้มีโทรทัศน์ตั้ง เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการทราบข่าวสาร และดูรายการบันเทิงจากโทรทัศน์ ความต้องการในกานน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค ตลอดจนคมนาคมทางถึงแม้ว่าจะขาดแคลน ประชาชนก็สามารถหาสิ่งทดแทนได้บ้าง แต่เรื่องไฟฟ้าแล้วไม่สามารถหาสิ่งทดแทนตามธรรมชาติมาแทนได้ ประชาชนจึงมีความต้องการไฟฟ้าสูงมาก แต่ถึงที่ค่าใช้จ่ายในการ บักเสาและเงินสายไฟฟ้าเขาไม่ปราศสูงมาก ต้องขอให้รัฐบาลช่วยเหลือ ปัญหาเรื่องน้ำกิน น้ำใช้ เป็นอีกภัยรองจากไฟฟ้า

ช. ปัญหาการอพยพของประชากร

ปัญหาการอพยพของประชากรนับว่าเป็นปัญหาสำคัญ เพราะถ้าหากประชากร อพยพออกไปมาก ทำให้ขาดแรงงานที่จะทำในจังหวัด ขณะเดียวกันถ้าประชากรจากภายนอก อพยพเข้ามาในจังหวัดปทุมธานีมาก เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมถึงคู่ ก็จะทำให้เกิดปัญหาค่าม สังคม เช่น ที่อยู่อาศัย และคดีอาชญากรรมต่าง ๆ เป็นต้น

๕. ปัญหาการคมนาคม

ปัญหาการคมนาคมเป็นปัญหาความต้องการ ของประชาชนอันคับแค้น เนื่องจาก ภัยสภาพทั่วไปของจังหวัดปทุมธานีใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อมีความเจริญ ทางด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนขยายตัวมากตามแผนสหโยธินผ่านจังหวัดปทุมธานี ทำให้ เกิดแหล่งชุมชนขยายตัวตามอาศัย ความต้องการคมนาคมจึงเริ่มมีบทบาทสำคัญ และเป็น ความต้องการอันคับแค้นของประชาชนในจังหวัด เริ่มก่อขบวนเดินรถคู่วิ่งแล้วแต่สภาพ เป็นถนนลาดยาง ซึ่งใช้ในการเดินทางติดต่อค้าขายลำเลียงผลผลิตออกสู่ตลาดและสัญจร ไบมา

จากที่กล่าวมาแล้วคือปัญหาหลัก ๆ ของจังหวัดปทุมธานี ยังมีปัญหาต่าง ๆ อีก เช่น ปัญหาปัจจัยในการผลิตการเกษตร การศึกษา และการสาธารณสุข และความปลอดภัยใน ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั่นเอง

๖.๒ วัตถุประสงค์ในการศึกษา

ก. เพื่อต้องการทราบการไร้ที่ดินของชุมชนเมืองปทุมธานีในอำเภอเมืองปทุมธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ เขตเทศบาลเมืองปทุมธานีและบริเวณใกล้เคียงที่จำเป็นสำหรับการ วางแผนพัฒนาเมืองต่าง ๆ การไร้ที่ดินของชุมชนนี้จะมีการไร้ที่ดินทั้งในอัครและปัจจุบั โดย แยกประเภทการไร้ที่ดินตามหลักวิชาการวางผังเมือง เช่น เป็นที่ที่ก่อสร้าง พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สถาบันราชการ และ ฯลฯ

ข. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการไร้ที่ดินในเขตชุมชนตามข้อ ก. ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ความประชากร ความเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

ค. เพื่อวิเคราะห์และแนวโน้มของการขยายตัวของชุมชนในอนาคตว่ามีลักษณะอย่างไร รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้วางแผนการไร้ที่ดินของชุมชนในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีแก่ชุมชนมากที่สุด

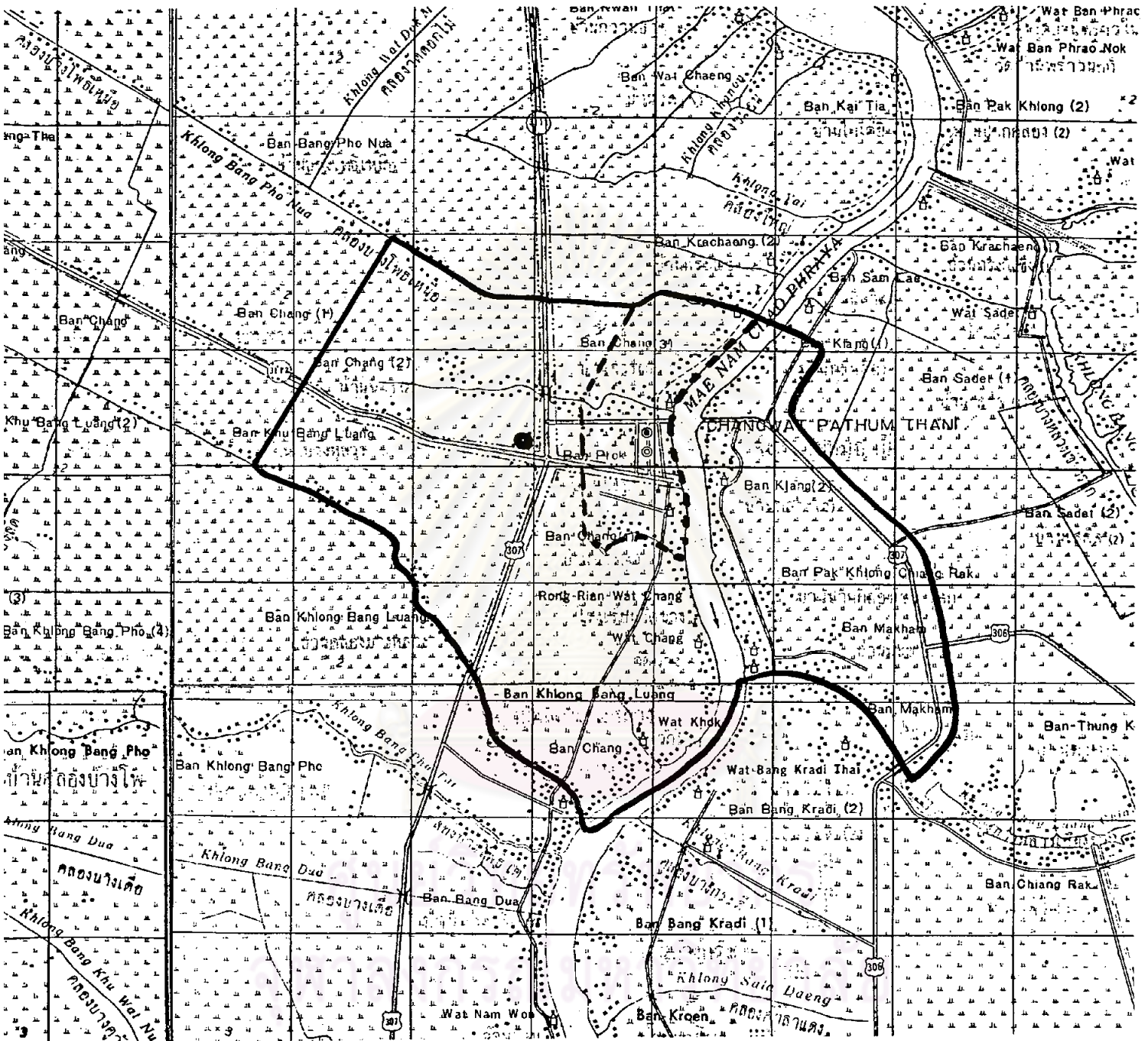
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

เนื่องจากเขตชุมชนของอำเภอเมืองปทุมธานี คือ เทศบาลเมืองปทุมธานีมีพื้นที่ประมาณ ๑.๗๖ ตารางกิโลเมตร มีประชากรถึงสิ้นเดือนธันวาคม ๒๕๖๑ จำนวน ๗,๐๘๑ คน และมีความหนาแน่นของประชากร ๔,๑๑๗ คน/ตร.กม. อาจจะทำให้มองเห็นอิทธิพลการไร้ที่ดินของชุมชนในอีกรเจน และศากลางจังหวัดปทุมธานีได้ขยายจากที่เคยไปอยู่ ณ สถานที่แห่งใหม่จากที่เคยประมาณ ๑ กิโลเมตร ดังนั้น ขอบเขตของคัมที่ศึกษาจึงขยายออกมาให้ครอบคลุมศากลางจังหวัดแห่งใหม่และบริเวณใกล้เคียงควยตามแผนที่แนบมานี้

๑.๔ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ก. ทราบลักษณะการไร้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ในเขตชุมชนเมืองปทุมธานีที่ศึกษา
- ข. ทราบการเปลี่ยนแปลงการไร้ที่ดินจากอดีตถึงปัจจุบัน ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการไร้ที่ดินในชุมชน
- ค. ทราบแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนในอนาคตว่าจะมีลักษณะอย่างไร
- ง. ผลคลังกล่าวข้างต้นสามารถจะนำไปเป็นประโยชน์หรือข้อมูลในการวางแผนพัฒนาชุมชนเมืองปทุมธานี เช่น การวางผังเมืองหรือแผนพัฒนาเมือง ในสถานอื่น ๆ ในอนาคตได้เป็นอย่างดี

บริเวณชุมชนเมืองปทุมธานีที่ทำการศึกษา

มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐

— เขตการศึกษา

- - - เขตเทศบาล

● ศาลากลางจังหวัด